

EGYHÁZI ÉS TANÜGYI SZEMLE.

Folyó évi június 3-án Rómában IX. Pius pápa püspökségének 50-dik évfordulóját ünnepelték meg nagyszerűen. Maga az ünnepély tárgya, a püspöki hivatalnak 50 évig viselése, rendkívüli; hogy ezt épen IX. Pius érte meg, ki a pápai székhelyben is 31 év óta ül, az még rendkívülibbé tette ez ünnepgyt.

Seregelték is a világ minden keresztény országaiból papok, főpapok, urak, nők és polgárok nagy számmal az agg főpap üdvözlétére s hódolatuk bemutatására. A viszontagságok, melyeket IX. Pius pápa átélt és az ő rokonszenves egyénisége emelték a kegyeletes közérzést iránta. Az ajándékok s kincsek értéke, miket a világ ez alkalommal a pápa lábaihoz rakott, kiszámíthatlan. Hoszszu életpályáján alig volt dicsőbb napja Piusnak ennél, talán még az, midőn 1848-ban a nemzeti reformok élére állva, a nép által a haza atyjaként üdvözöltetett. Mily különböző volt az akkori s mily különböző a mostani pápa! Pedig ugyanazon személy és pedig csalhatatlan! A mit akkor kihirdetett, azt most kárhoztatja; a nemzeti mozgalmakért, reformokért, haladásért 1848-ban IX. Pius is lelkesült, most gyűlöl mindent, a mit az említett fogalmak jeleznek. Bizony nagy tanulság ez arra, hogy mi az a csalhatatlanság. De tanulság a mostani június 3-ki ünnepély pompája arra is, hogy a pápa lelki fejedelmi dicsősége nem függ attól, hogy ő egyszersmind világi fejedelem-e? IX. Pius sok ideig ült világi tronuson is, de anyagi hódolatot, oly kegyeletes ragaszkodást nem tapasztalhatott soha, oly fenséges magasságban a hívő világ előtt nem állott soha, mint most, midőn fogolynak mondja magát.

Pedig a mostani pápai udvar egyház-politikáját a katolikus világ nagyobb része, és pedig a miveltebb része nem helyesli, — és mégis oly szent nimbusz, oly mesés dicsőség környezi a pápát. Minő állást foglalhat el a kath. világ feje egykor, ha mérsékelt hajlamot fog mutatni a kor-szellemmel való bölcs megalkuvásra, a nemzetek s tudományos miveltség jogos követeléseire!

Franciaországban és Németalföldön bizonyos ultramontán mozgalom mutatkozott oly irányban, hogy a pápa világi uralma helyreállítása érdekében a kormányok actiót kezdjenek. Mind a két ország kormánya azonban kijelentette, hogy ily szándék nem forog a fejében. Ezt a hobortos eszmét nem először s nem is utoljára halljuk most, némely rajongóknak kegyes sohajtozása az, mely a világ rendes haladását nem zavarja meg.

A budapesti kath. casino elbusulván magát, feliratot intézett gr. Andrassy külügyminiszterhez, mint jó katolikushoz, kérvén, hogy tegyen már valamit a fogoly (1) pápa érdekében. Gróf Andrassy hihetőleg kedélyesen fogadta a bús hangú feliratot. Tisza belügyminiszter pedig megizente az említett casinonak, hogy maradjon a maga hatáskörében s ne politizáljon, mert különben beárja a casino ajtaját.

Borzasztó dolgokat tett közzé közelebről az angol kormány a muszka civilizáló eljárásáról a lengyel egyesült katolikusok irányában. Consuli jelentések szerint kozákok szállják meg az oly vidékeket, hol egyesült katolikusok laknak, kirabolják a népet, korbácsütésekkel kényszerítenek öreget, nőt, gyermeket az igaz orthodox vallásra, melynek pápája a czár, — a makacsabbakat halálra kiozzák. S ez az istentelen barbárság, mely Európa más országaiban csak a régi sötét századokban történhetett, most foly Muszkaországban, azon nép által hajtva végre, mely most erőszakkal tör más népek felszabadítására! Bizony hosszú tüdő az isteni gondviselés és sok gyalázatot eltűr az emberek gyávasága.

Hazánkban ez alkalommal három nevezetesebb és örvendetes dolgot jegyezhetünk fel.

Egyik az, hogy a magyar kath. püspöki kar „rendszabályokat, tanterveket és utasításokat állapított meg a magyarországi latin- és görögszertartású római katolikus népiskolákra s tanító-képezdékre nézve,“ — s azokat az 1868. évi XXXVIII. és az 1876. évi XXVIII. törv. cikkekkel, mint a népiskolákra vonatkozókkal együtt egy gyűjteményben kiadta.

A püspöki kar egészen az említett országos törvényekre helyezkedve, szervezi a kath. iskolaszékeket, tanfelügyelői s minden püspöki megyében egy-egy főtanfelügyelői hivatalt. Ezek teendőit az orsz. törvényekkel összhangzásban állapítja meg, valamint a tan-

terveket s rendtartási szabályokat is. Ezen munkálataival a püspöki kar bizonyára nagy szolgálatot tett az országos népoktatás fejlődésének s növelte hazafias érdemeit, midőn az orsz. törvények iránt e tekintetben minden irányban teljes tiszteletet tanusított. Legfennebb arra nézve lehetne észrevételt tenni, hogy a püspöki kar a kath. tanítókat mindenütt külön kath. tanítói egyletekben kívánja szervezni. Felekezeti szempontból ugyan ez is igazolható; de a tanítók s a népoktatás ügyének egyetemes, magasabb szempontjából lenne óhajtható, hogy a népiskolai tanítók tankerületenként felekezeti különbség nélkül szervezkednének országszerte.

Másik örvendetes esemény, hogy a magyarországi helv. hitv. egyetemes zsinat létrejövésére is ma már kilátás van. Ez alkalommal maga a tiszántuli egyházkerület tette az indítványt tavaszi gyűléséből. A többi kerületek, úgy látszik, készséggel fogadják e nagy fontosságú meghívást s már is hozzá kezdtek az előkészületekhez. Mi örvendünk annak, ha egy hazai protestans felekezet az egyes részek tömörülése s közös érintkezése által új erőt nyer s valódi missiója felé hathatósabb uton és módon törekszik előre menni.

Harmadik örvendetes feljegyezni valónk az, hogy az orsz. izraelita rabbi-seminarium annyi vajadás után már a megvalósulás pontján áll. A vallás- és közoktatási miniszter e célra a fővárosban egy szép kétemeletes épületet építtetett az orsz. izr. alaphól, az első emeleten — a terv szerint — a rabbi-seminarium, a másodikon az orsz. izr. tanító-képezde lesz elhelyezve. Ez utóbbi intézet eddig is fennállott, a seminaryum szeptemberben fog megnyitni jeles tanárokkal. Ezután lesz tehát a hazában egy intézet, melyben hazai szellemben és megfelelő képzettségű izr. rabbik neveltetnek, kik által lassanként kiszorítatnak a Galicziából s Orosz-Lengyelországból beözönlő tudatlan, bigott rabbik, kik nyelvünkől egy betűt sem értettek s hazai viszonyainkat legkevésbé sem ismerván, itt mint idegenek működtek, inkább rontottak, mint építettek. — Az orthodox zsidók egyelőre lehet, hogy idegenkedni fognak az új seminaryumtól s az onnan kikerülő miveltebb izr. rabbikról; de a világosság idővel utat fog törni magának ezek közt is természetes hatalmánál fogva. Mi bizonyosnak tartjuk, hogy az új izr. seminaryum nagy hatással leend a magyarországi zsidóság miveltségi előhaladására s hazafiasabb szellemben való gyarapodására.

Bny.